

Te Whārangi Aromatawai mā te Pouako

Te pātai	Ngā aromatawai a te pouako
1. He aha te ūrāu o ngā āporo?	
2. E hia ngā panana?	
3. E hia ngā ārani?	
4. E hia ngā netarīni?	
5. Whakaaturia te ūrāu o ia momo huarākau ki te kauwhata porowhita.	
6. E 2 ngā panana, kotahi te netarīni, e 2 ngā āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	
7. E 20 katoa ngā huarākau kei roto i tētahi rourou, ā, he ūrite te maha o ia momo (panana, ārani, netarīni, āporo). Mēnā ka kainga te 0.4 o ngā huarākau katoa, he aha ētahi whiriwhiringa mō te maha o ia momo huarākau e toe mai ana?	

He Rourou Huarākau

Tūārere	1	2	3
Tau	1	2	3

He Rourou Huarākau

Tohu Ako: Te Tau, Ngā Tau Whakahau
Kaupapa: Te hautau me te ūrāu

Hei whakamārama

He tauira ngohe tēnei, hei aromatawai i te mōhio o te ākonga ki te hautau me te ūrāu. Mā te āta mātakitaki me te āta whakarongo a te pouako ki te mahi a te ākonga, e mōhiotia ai te taumata o te ākonga, ngā wāhi e pakari ana, me ngā wāhi hei whakapakari ake.

I ētahi wā, mā te whakawhitihitī kōrero, mā te paku whakamārama rānei a te pouako, e kite ai te ākonga i te rautaki, i te huarahi rānei hei whakaoti i te ngohe.

E tika ana kia taunga te ākonga ki tēnei mea te whakaoti rapanga, te wetewete i ngā kōrero me ngā tohutohu, te āta whakaaro i te rautaki e hāngai ana, me te tūhonohono anō i ngā maramara mātauranga kei roto i tōna hinengaro. Koirā te āhua o tēnei ngohe aromatawai.

Me tuku kia mahia tēnei ngohe aromatawai i muri i ngā akoranga e hāngai ana ki te hautau me te ūrāu, kaua e tuku mātao noa iho.

Rauemi Tautoko:

Kei te whare whakaputu rauemi o Te Tāhu o te Mātauranga ēnei rauemi (Down the Back of the Chair), kei te whata rauemi tuihono hoki o Tāhūrangī.

- **Te Poutama Tau, Pukapuka Tuarua: Te Uivi Aromatawai.** Ko ngā kōrero whānui e pā ana ki te aromatawai pāngarau.
- **Te Poutama Tau, Pukapuka Tuawhitu: Te Hautau, te Tau ā-Ira me te Ūrāu.** Ko ngā huatau matua me ētahi ngohe whakaako e hāngai ana ki te hautau.

Ngā tohutohu

Whakaaturia te kāri, ākene pea me pānui tahi me te ākonga, **kia mārama ai ngā kōrero.**

Hoatu he wā hei whakaoti mā te ākonga i ngā pātai.

Tonoa te ākonga kia whakamārama i āna mahi. Tāruatia ‘Te Whārangi Aromatawai mā te Pouako’, hei tuhi māu i āna whakamārama, me ū whakaaro, ū whakataunga aromatawai.

Āta tirohia ngā kōrero kei te whārangi ‘Hei Ārahi i te Aromatawai’ hei āwhina i a koe ki te whakatau i te taumata e hāngai ana ki ngā mahi a te ākonga. Kei tēnei whārangi te ngako o te pāngarau e hāngai ana ki tēnei ngohe, me ngā tauira whakamārama a ngā ākonga.

Me mātua mōhio te ākonga

- ki te whiriwhiri hautanga
- ki te whiriwhiri hautau rūnā
- ki te whiriwhiri ūrāu o tētahi rahinga
- ki te tuhi kauwhata porowhita hei whakaatu hautanga
- ki ngā huringa hautanga: hautau noa ↔ ūrāu ↔ hautau ā-ira
- ki ngā meka whakareatanga ki te 10×10 me ngā meka whakawehenga e whai pānga ana

Ngā kupu pāngarau e hāngai ana

hautau, kauwhata porowhita, ūrāu

Ngā kupu e hāngai ana ki te horopaki

āporo, ārani, huarākau, netarīni, panana, rourou

Ngā rauemi

- te kāri ngohe
- ētahi taonga ūkiko mēnā e hiahiatia ana (pērā i te porotiti)

Ētahi ngohe whakaako e hāngai ana

Te Poutama Tau: Pukapuka Tuawhā

- Hautanga Ōrite
- He Pākete Rare
- Te Hautanga ā-Ira

Te Poutama Tau: Pukapuka Tuawhītu

- Pēke Kākano
- He Paipa ā-Ira
- Te Papa Hautanga ā-Ira
- Ringa Titere
- Ringa Titere Hikohiko

He tauira pātai hei kukume whakaaro

- Whakamāramahia ngā mahi i oti i a koe i tō hinengaro. He aha tō mahi tuatahi? He aha tō mahi tuarua?
- He aha koe i whiriwhiri ai i tēnā i te tuatahi?
- E mōhio ana koe ki tētahi atu rautaki e hāngai ana ki tēnā pātai?
- Me pēhea te whakatau tata i te wāhangā o te porowhita e hāngai ana ki tēnā hautau?
- Me pēhea te whiriwhiri i te ūrāu e hāngai ana ki te huarākau kotahi?

Hei Ārahi i te Aromatawai

He Rourou Huarākau

Tē pātai	Kaupae 6 (Mahere Tau), Tau 6	Kaupae 7 (Mahere Tau), Tau 7	Kaupae 8 (Mahere Tau), Tau 8
1. He aha te ūrāu o ngā āporo?	Ka hurihia te $\frac{1}{4}$ hei ūrāu. Ka whakamahia tētahi rautaki wāwāhi tau hei tāpiri i ngā ūrāu. Hei tauira: 25% + 15% + 20% = $(20 + 10 + 20) + (5 + 5) = 60$ Ka tangohia te toteke ūrāu i te 100% hei whiriwhiri i te ūrāu o ngā āporo (ārā, te 40%).	Ka whakamahia te whakaaro pānga riterite hei whiriwhiri i te katoa o ngā huarākau. Hei tauira: 8 = 40%, nō reira, 2 = 10%, 2 × 10 = 20 = 100% Ka whakamahia te meka whakawehi hei whiriwhiri i te hauwhā o te 20. Arā: $20 \div 4 = 5$ {te maha o ngā panana}	Ka whakamahia te meka whakareta hei whiriwhiri i te 20. 15% o te 20. Hei tauira: $15\% \times 20 = 0.15 \times 20 = 3$ (nā te mea 1.5 × 2 = 3)
2. E hia ngā panana?	Ka whakamahia tētahi rautaki wāwāhi tau hei whiriwhiri i te katoa o ngā huarākau. Hei tauira: 8 = 40%, 40% + 40% + 20% = 100%, nō reira, 8 + 8 + 4 = 20 = 100% Ka whakamahia te haurua hei whiriwhiri i te hauwhā o te 20. Arā: $\frac{1}{2} \times 20 = 10$, $\frac{1}{2} \times 10 = 5$. Nō reira, ko te 5 te hauwhā o te 20, te maha o ngā panana.	Ka whakamahia te meka whakawehi hei whiriwhiri i te 20. Hei tauira: $10\% \times 20 = \frac{1}{10} \times 20 = 2$. Nō reira, 5% = 1, 15% = 3.	Ka whirihiria te maha o ia momo huarākau e toe ana: panana: $5 - 2 = 3$ netarīni: $4 - 1 = 3$ āporo: $8 - 2 = 6$ katoa: $3 + 3 + 3 + 6 = 15$ Ka whakamahia te tauwehi pātahi hei whakamāmā i te $\frac{6}{15}$. Arā: $\frac{6+3}{15+3} = \frac{9}{18} = 40\%$
3. E hia ngā ārani?	Ka whakamahia te haurua tāruarua hei whiriwhiri i te 15%. Arā: $15\% \times 20 = 3$.	Ka whakamahia te meka whakawehi hei whiriwhiri i te 20. Hei tauira: $10\% \times 20 = \frac{1}{10} \times 20 = 2$. Nō reira, 20% = 4.	Ka whirihiria te maha o ia momo huarākau e toe ana: panana: $5 - 2 = 3$ netarīni: $4 - 1 = 3$ āporo: $8 - 2 = 6$ katoa: $3 + 3 + 6 = 12$ Hei hauhaha te whakaatu i ngā whiriwhiringa mō te maha o ia momo e toe ana. Hei tauira, ka whakaaturia ki te tūohi:
4. E hia ngā netarīni?	Ka whakamahia te ūrāu o ia momo huarākau e toe ana: $40\% = 8$, nō reira, 20% = 4.	Ka tika te whakatau tata i te $\frac{1}{4}$, te 15%, te 20% me te 40% o tētahi porowhita hei whakatū i ngā hautanga. Ka whakaua rānei i ngā hautanga ki te pātēngi tarauanga rorohiko, me te whakaputia kauwhata porowhita.	Ka whakamahia te haurua ūrāu o ia momo huarākau e toe ana: panana: $5 - 2 = 3$ netarīni: $4 - 1 = 3$ āporo: $8 - 2 = 6$ katoa: $3 + 3 + 6 = 15$ Ka whakamahia te tauwehi pātahi hei whakamāmā i te $\frac{6}{15}$. Arā: $\frac{6+3}{15+3} = \frac{9}{18} = 40\%$
5. Whakaaturia te ūrāu o ia momo huarākau ki te kauwhata porowhita.	Ka whakamahia te haurua ūrāu o ia momo huarākau ki te kauwhata porowhita.	Ka whakamahia te haurua ūrāu o ia momo huarākau ki te kauwhata porowhita.	Ka whakamahia te haurua ūrāu o ia momo huarākau ki te kauwhata porowhita.
6. E 2 ngā panana, kotaahi te netarīni, e 2 ngā āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 2 ngā panana, kotaahi te netarīni, e 2 ngā āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?
7. E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?	E 20 kotaohia ūrāu āporo ka kainga e ngā tamariki. He aha te ūrāu āporo o roto i ngā huarākau e toe mai ana?